

PERFEȚIONAREA MECANISMELOR DE REGLEMENTARE DESTINATE ASIGURĂRII STABILITĂȚII BANCARE

POSTOLACHE Victoria, conf. univ., dr., USARB

Banking institutions play an important role in the financial sector, in the proper functioning of economic units and the economy as a whole, so that over time there has been a permanent concern for the creation of a functioning banking system able to offer a wide range of products and services that meet the needs of all potential customers, from the first bank events to date. Considering the profound transformations that have suffered financial systems under the action of strong trends of technological innovation, liberalization and globalization that have occurred in recent decades, achieving financial stability is one of the new challenges that they face modern economies. Ensuring financial stability is a natural concern and lately a priority for central banks, which are at the forefront of national financial systems.

Key words: commercial bank, prudential changes, prudential regulations, macro-prudential tools, bank management

Activitatea eficientă a sectorului bancar reprezintă un factor primordial al stabilității financiare și securității economice a țării, fiind o sarcină a Băncii Centrale. Siguranța sistemului bancar este importantă pentru asigurarea securității economice a țării, datorită penetrării profunde a acestuia, în toate sferile vieții sociale și economice ale statului. Pentru supraviețuire în condițiile mediului în continuă schimbare, băncile ar trebui să dispună de o strategie de dezvoltare adecvată, care ar avea ca scop un avantaj competitiv. Astfel, cu cât nivelul de variație a mediului este mai mare, cu atât mai puternic este comportamentul agresiv al băncilor care doresc să obțină acest avantaj. Desigur, nu toate băncile în strategiile lor de dezvoltare favorizează comportamentul agresiv, și, prin urmare, ele cu întârziere răspund la stimulii externi și își ajustă comportamentul lor.

În prezent, există două domenii principale pentru a restabili situația financiară a băncilor: prima este legată de punerea în aplicare a măsurilor de prevenire a insolabilității a băncilor în stadiile incipiente ale unei probleme; al doilea ține de restructurarea unui anumit număr de bănci comerciale, în scopul de a restabili solvabilitatea lor și de normalizare a activității acestora [3, p. 275].

Crizele bancare reprezintă un fenomen obiectiv economiei de piață. Acestea sunt imposibil de evitat, dar dacă de luat în considerare efectele lor devastatoare, nu numai pentru sectorul bancar, dar de asemenea, pentru dezvoltarea socio-economică a țării în ansamblu, este necesar să se formuleze cu atenție măsurile pentru a preveni și pentru a minimiza consecințele crizelor. Tocmai pentru aceasta este foarte importantă stabilirea unui sistem eficient de gestionare a crizelor în sistemul bancar, orientat spre prognozarea în timp util, identificarea și eliminarea șocurilor negative.

Studiul lucrărilor științifice dedicate determinantilor stabilității financiare, arată că stabilitatea financiară depinde direct de câteva precondiții, atât cu caracter financiar, dar și unui șir lung de factori nefinanțari. Determinanții financieri de bază sun prezentați în figura 1.

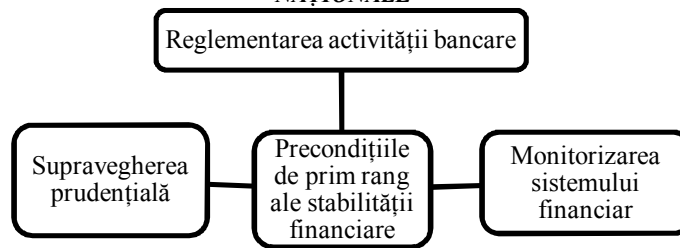

Figura 1. Determinanții financiari fundamentali

Studiile și politicile de stabilizare financiară se orientează cu prioritate către sistemul bancar. Ca urmare, următoarele trei priorități ar trebui puse în acțiune pentru menținerea stabilității financiare a sistemului bancar, a instituțiilor financiare nebancale și prevenirea crizelor financiare:

- 1) identificarea și operarea cu active calitative, prin îmbunătățirea sistemului de management al activității de creditare;
- 2) asigurarea accesului de lichidități a instituțiilor financiare;
- 3) recapitalizarea instituțiilor aflate în dificultate.

Reglementarea prudențială și supravegherea ar trebui să fie o normă pentru a preveni transformarea evenimentelor negative izolate în crize financiare, și monitorizarea macroprudențială ar trebui să fie pusă în aplicare pentru a oferi autorităților de supraveghere posibilitatea de a anticipa evoluțiile economice și financiare care ridică nivelul de risc sistemic.

În Republica Moldova perfecționarea mecanismelor de reglementare necesare pentru stabilitatea bancară s-a bazat pe modificarea mai întâi de toate a legislației și îndeosebi a legii cu privire la instituțiile financiare. Astfel în urma consultărilor la nivel de BNM și reprezentanți ai sectorului bancar s-a elaborat și implementat Legea privind activitatea băncilor în care este prevăzut titlul V „Supravegherea prudențială și cerințele de publicare pentru Banca Națională a Moldovei”. În comparație cu legislația veche remarcăm o detaliere pronunțată a modului de supraveghere prudențială realizat de BNM, programul de supraveghere prudențială etc.

Deci, sesizăm că BNM își exercită pe deplin rolul și funcția de supraveghetor și a depus efort în alinierea prevederilor de reglementare la situația reală din sectorul bancar. Totodată, BNM realizează și monitorizarea sistemului financiar prin evaluarea rapoartelor financiare ale băncilor comerciale.

În contextul asigurării stabilității financiare, ideea generală ce ar trebui urmărită în orice perioadă de timp, este „Să continuăm să sperăm la tot ce este mai bun, în timp ce ne pregătim pentru ce poate fi mai rău”.

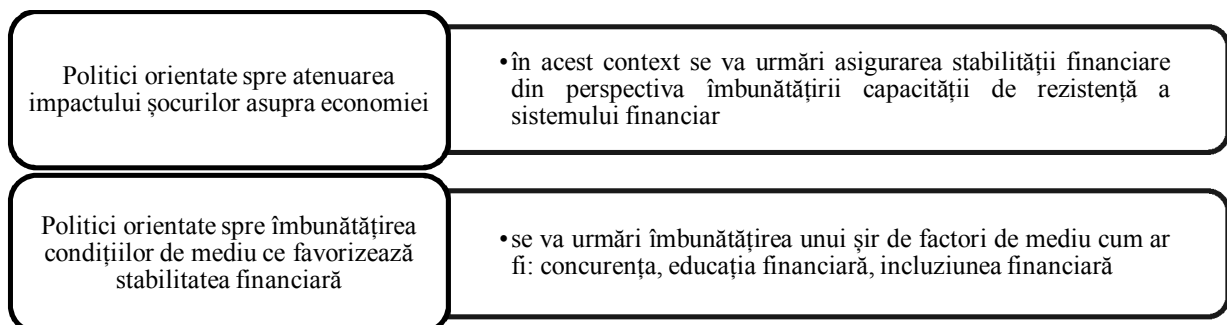

Figura 2. Direcții strategice de menținere a macrostabilității și dezvoltării

Sursa: elaborat de autor în baza informației din sursa 2, p. 163

Din perspectiva politicii macroeconomice orientate spre dezvoltarea durabilă, la grupul măsurilor general aprobate și promovate ale politicilor de asigurare a stabilității financiare ar fi benefic ca în permanență să fie țintite două direcții strategice, menționate în figura 2 pe lângă cele de menținere a macrostabilității și dezvoltării.

Sintetizând studiile menționate pe parcurs, aplicând metoda deductivă în baza observațiilor empirice și interpretării proceselor economice și a propagării efectelor factorilor, a fost identificată existența unor relații de interdependență și corelație dintre stabilitatea financiară și factorii de influență asupra ei, prezentați în figura 3.

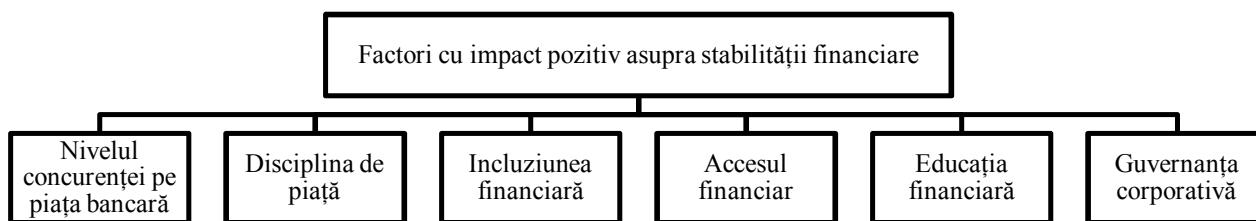

Figura 3. Factori cu impact pozitiv asupra stabilității financiare

Sursa: elaborat de autor în baza sursei 1, p. 46

Factorii enunțați în figura 3 prezintă interes pentru determinarea rolului lor în dezvoltarea ulterioară a sectorului bancar. Astfel, politica concurențială în sectorul bancar este influențată de necesitatea păstrării stabilității financiare. Problema reglementărilor și efectul asupra concurenței și stabilității financiare este complexă și are mai multe fețe. Atenție specială trebuie acordată tuturor factorilor atât de la nivel teoretic, cât și empiric, în scopul aplicării unei politici sigure.

Din perspectiva creșterii economice, concurența în sectorul bancar reprezintă un scop în sine, așa cum asigură consumatorii cu oferta de produse de calitate sporită la prețuri reduse și ca urmare, consumatorii – firmele și menajele – își măresc volumul activităților economice, ceea ce de fapt reprezintă creșterea economică. Însă totodată, băncile înregistrează marje de profit reduse și pot să se orienteze spre investiții mai riscante, dar cu profitabilitate mai înaltă. Ultimul fapt poate genera instabilități financiare sau chiar induce riscuri sistemice.

Din perspectiva stabilității financiare, un grad redus de concurență înseamnă existența unor bănci cu putere de piață benefică - băncile obțin profituri mai mari și acumulează capital, ca urmare sporindu-și solvabilitatea proprie și la nivel agregat, per sistem. Diminuarea numărului de bănci în ultimii ani a demonstrat încă o dată că statul se implică active în urmărirea asigurării stabilității financiare și ia măsuri prompte pentru a elimina consecințele negative.

Disciplina de piață constituie ansamblul de stimulente de piață cu ajutorul cărora deponenții disciplinează băncile, „pedepsindu-le” pentru asumarea de riscuri excesive din politica lor financiară. Disciplina de piață poate să se manifeste în două moduri:

- deponenții pot să solicite de la băncile cu politică investițională riscantă dobânzi înalte la depozite, ceea ce ar reprezenta o primă pentru risc;
- deponenții pot, pur și simplu, să își retragă depunerile.

În urma celor expuse pot fi enumerate sursele disciplinei de piață incluse în figura 4.

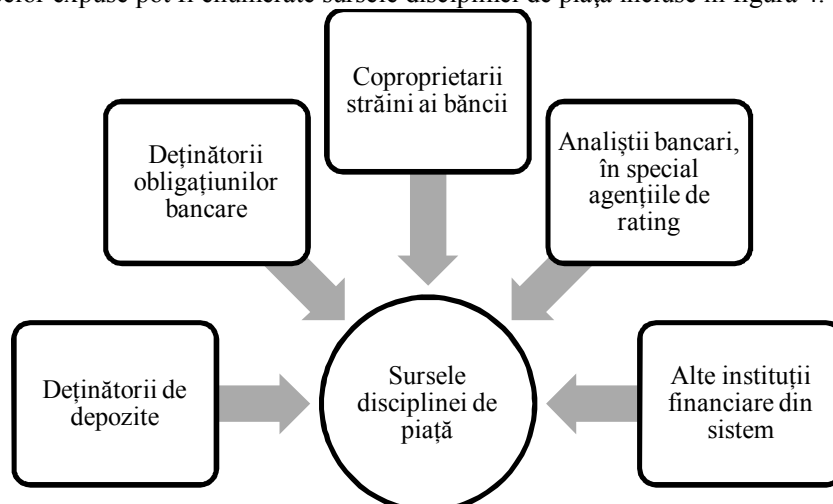

Figura 4. Sursele disciplinei de piață

Raționamentele ce au stat la baza stipulării prevederilor referitoare la disciplina de piață derivă din cele două efecte care le exercită:

- sporirea eficienței sistemului bancar, prin manifestarea presiunii asupra băncilor mai puțin eficiente;
- reducerea riscului de crize bancare și pierderilor posibile, legate de aceste crize.

Prin urmare, relația dintre disciplina de piață și probabilitatea de faliment, implicit probabilitatea de crize bancare, este una negativă puternică. Deci, încurajarea disciplinei de piață favorizează și consolidează stabilitatea financiară.

Centrul pentru Incluziune Financiară (CFI) definește incluziunea financiară ca reprezentând:

- accesul la o gamă întreagă de servicii financiare, incluzând credite, economii, asigurări și plăți;

- de calitate convenabilă, accesibilă (inclusiv după preț), utilizând practici corespunzătoare juste/demne, și cu respectarea protecției clienților;
- către oricine poate utiliza serviciile financiare, eliminând excluderea și sub-servirea persoanelor, și acordând atenție specială către mediul rural, persoane cu dezabilități, femeii și alte grupe adesea excluse;
- cu capacitate financiară, ce se referă la faptul că clienții sunt informați și capabili să ia bune decizii de management al banilor;
- printr-o piață diversă și competitivă, cu număr mare de furnizori, cu infrastructură financiară robustă și cadru de reglementare clar.

Un alt factor determinant al incluziunii financiare este suportabilitatea, care reprezintă o caracteristică a calității serviciilor financiare; descriind produsele al căror preț este în concordanță cu capacitatea clientului de a plăti pentru ele. Suportabilitatea este considerată unul dintre cele mai mari obstacole în calea accesului la servicii financiare.

În același timp CFI definește accesul financiar ca fiind „disponibilitatea serviciilor financiare accesibile și adecvate pentru o anumită persoană”. Accesul este adesea văzut ca obiectiv al incluziunii financiare; însă accesul este dificil de măsurat. Indicatorul „Utilizarea serviciilor financiare” este adesea folosit ca un proxy, cu toate că acest indicator de facto subestimează numărul de gospodării care au acces, deoarece nu reușește să capteze persoanele care în prezent au acces la un serviciu financiar, dar nu îl utilizează.

Datorită contribuției majore a incluziunii financiare și al accesului financiar la stabilitatea financiară, deopotrivă cu impactul pozitiv asupra reducerii inegalității veniturilor și asupra creșterii economice, impedimentele în calea accesului financiar trebuie să constituie ținte ale politicii/măsurilor de consolidare a stabilității financiare.

În sens restrâns alfabetizarea financiară, numită și educația financiară, reprezintă capacitatea de a înțelege finanțele. Mai exact, alfabetizarea financiară se referă la abilitățile și cunoștințele financiare dobândite, care ne permit să luăm decizii în cunoștință de cauză și eficiente, prin prisma înțelegerii noastre a finanțelor. O astfel de abordare extinde acest concept dincolo de menaje și firme, către investitori existenți și potențiali.

Criza recentă a fost în mare măsură determinată de combinația de acțiuni riscante și mai puțin de acțiuni adecvate și de deciziile diferitelor părți interesate, inclusiv instituții financiare, experți și, pe alocuri, regulatori, care poartă cea mai mare parte de responsabilitate.

Educația financiară este tot mai des recunoscută ca un pilon important al unui cadru solid de reglementare și supraveghere financiară și o componentă esențială a stabilității financiare și dezvoltării economice.

Baza pentru dezvoltarea durabilă a sistemului bancar la etapa actuală este inovarea. În cazul introducerii în activitatea practică a băncilor și sistemului bancar a diverselor inovații pot apărea, pe de o parte, dificultăți și erori în procesul de implementare, și, pe de altă parte, efecte negative din utilizarea acestora. Prin urmare, este necesară în primul rând, dezvoltarea metodelor și mecanismelor de gestionare pentru fiecare inovație, în al doilea rând, evaluarea și anticiparea stabilității băncilor și a sectorului bancar în general pe parcursul tuturor etapelor de inovații, punere în funcțiune a lor cu scopul identificării timpurii a efectelor adverse ale punerii lor în aplicare.

Inovațiile în sistemul bancar, de obicei, sunt reprezentate de inovații tehnologice. Inovațiile organizaționale se introduc mult mai frecvent, deoarece rezultatele implementării lor nu apar imediat și sunt greu de evaluat, în timp ce rezultatele din introducerea inovațiilor tehnologice pot fi evaluate aproape imediat.

Dezvoltarea și implementarea inovațiilor bancare se efectuează în mai multe etape. Prima etapă este colectarea, prelucrarea și analiza informațiilor privind starea pieții bancare, precum și propunerile concurenților. Apoi urmează o analiză a cerințelor potențiale față de un nou produs sau serviciu bancar: analiza cererii pentru produsul inovativ și analiza privind costurile de aplicare a acestuia. La etapa următoare se dezvoltă conceptul produsului nou: termenii și modalitățile de aplicare a acestuia, documentele în curs de elaborare, se elaborează tehnologiile pentru realizarea operațiunilor bancare, are loc instruirea personalului, care va fi implicat în vânzarea acestei inovații, testarea calității și comodității inovațiilor pe angajații băncii. La o etapă ulterioară promovării și vânzării clienților produsului inovativ sau serviciilor, sunt definite canalele de vânzări luând în considerare ciclul de viață al produsului bancar. Ultimul pas este evaluarea rezultatelor de realizare a unui produs inovator, serviciu, evaluarea posibilelor riscuri legate de introducerea acestuia.

Succesul oricărei bănci comerciale este direct legat de rezultatele activității de inovare al companiei. Relevanța modificărilor și inovațiilor sunt cauzate de necesitatea de adaptare a companiei față de cerințele mediului intern și extern. Introducerea celor mai noi evoluții și tehnologii, oferă ritmul de dezvoltare a companiei care va veni în întâmpinarea cerințelor pieței în creștere, întărirea concurenței.

În concluzie la cele abordate menționăm faptul că asigurarea stabilității bancare prin perfecționarea mecanismelor de reglementare și a politicilor de gestiune anticriză este un proces dificil și de lungă durată, succesul căruia poate fi cuantificat prin numărul de bănci stabile care respectă întocmai prevederile macroprudențiale.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Clichici, D. *Analiza indicatorilor stabilității financiare a sectorului bancar al Republicii Moldova prin prisma recomandărilor internaționale*. În: *Economica*, nr. 4 (82) 2012, pp. 45 – 48.
2. Niculae, M. *Stabilitatea financiară a agenților economici în condiții de criză economică*. Chișinău: Ed. ARC, 2016, p. 163.
3. Ларионова И. В. *Стабильность банковской системы в условиях переходной экономики*. Диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук. Москва: Вита-Пресс, 2001, с. 275.